

I. A tényállás

D cég (a továbbiakban: Megbízó) igazolt jogi képviselője útján megkereséssel fordult az Iparjogvédelmi Szakértői Testülethez. A Megbízó tulajdonában állnak a Superman képregényhez, mint műalkotáshoz fűződő, szerzői jog vagyoni elemei. A Superman képregényhöz 1932-ben alkották meg Joseph „Joe” Shuster és Jerome „Jerry” Siegel szerzők. Superman történeteit nem csupán képregényekben, hanem a nagy népszerűségének köszönhetően filmekben, rajzfilmekben és televíziós sorozatokban is feldolgozták. A történetek jellegzetes figurája ikonikus ábrázolású, megjelenése és ruházata jellegzetes.

A Megbízó javára több olyan védjegy is oltalom alatt áll, amelyek a „Superman karakter”, vagy annak ismertetőjegyeit tartalmazzák a következők szerint:

- Közösségi védjegy, amelynek ábrás eleme a „Superman karakter”. A védjegy árujegyzékébe a 16., a 25. és a 28. osztályba sorolt áruk tartoznak,
- „Superman” közösségi szövegvédjegy, amelynek árujegyzékébe a 3., az 5., a 6., a 9., a 12., a 16., a 18., a 20., a 21., a 24., a 25., a 27., a 28., a 29., a 30. és a 32. osztályokba sorolt áruk, továbbá a 35., a 36., a 38., a 41. és a 43. osztályokba sorolt szolgáltatások tartoznak,
- Nemzeti „S” ábrás védjegy, amelynek árujegyzékébe a 16., a 25. és a 28. osztályba sorolt áruk tartoznak.

Megbízó tudomására jutott, hogy B cég borának címkézése során felhasználta a „Superman karaktert”, illetve annak egyes elemeit. A felhasználást az ábrás megjelenítésen túl a palack hátcímkején szereplő szöveges ajánlás is megerősíti, tekintettel arra, hogy „Superman” néven említi az ábrán szereplő egyik karaktert.

II. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testületnek feltett kérdések

A Megbízó az Iparjogvédelmi Szakértői Testület (a továbbiakban: Testület) állásfoglalását kérte az alábbi kérdések tekintetében.

1. A festményen, illetve a címke bal oldalán található figura grafikai megjelenítése, vagyis a jellegzetes „Superman karakter” a rá jellemző kosztümmel és palásttal, mellkasán a pajzsszal, benne a stilizált S-betűvel összetéveszthetőségig hasonló-e a Megbízó közösségi ábrás védjegyéhez, illetőleg a nemzeti ábrás védjegyéhez?

2. Jóhírűnek tekinthető-e a felsorolt védjegyek, figyelembe véve, hogy a „Superman karakter”, az S-logó és a Superman elnevezés több évtizede ismert Magyarországon, köszönhetően a népszerű – magyar nyelven is kapható – képregényeknek, a televíziócsatornákon vetített filmeknek és rajzfilmeknek, a mozifilmeknek, valamint a magyar piacon jelenlévő jelentős számú merchandising termékeknek (pl. pólók, bögrék, játékfigurák, baseball-sapkák)?

3. Jogosult-e arra a pincészet, hogy a Megbízót megillető közösségi szövegvédjegyet – a Superman megjelölést – a borosüveg hátcímkején feltüntesse, figyelemmel arra, hogy a Megbízó nem adott engedélyt a védjegy bármilyen módon történő felhasználására?

4. A művészi alkotószabadságnak korlátot szabhat-e harmadik személyek védjegyoltalomhoz fűződő jogainak tiszteletben tartása, avagy a védjegyoltalom korlátját képezheti-e valamely szerző alkotói szabadsága?

5. Helytálló-e az a vélemény, hogy a „Superman karakternek” a festőművész által – a védjegyjogosult engedélye nélkül – történő felhasználása jogszerű, a művészi alkotószabadság és önkifejezés eszköze és a festőművész jogosult a festményről készült reprintet harmadik személy részére ellenérték fejében értékesíteni, attól függetlenül, hogy az alkoholos italokon történő felhasználás nem tartozik a képzőművészeti alkotások tipikus felhasználási formái közé?

6. Amennyiben a művészi alkotószabadság kiterjed harmadik személy védjegyének engedély nélküli felhasználására, kiterjed-e ez a jog az így megalkotott mű kereskedelmi célú hasznosítására is a védjegyjogosult engedélye nélkül? Azaz, amennyiben a tisztelt Szakértői Testület álláspontja szerint a festőművész jogosultan használta fel társaságunkat megillető védjegyekkel összetéveszthetőségig hasonló megjelöléseket a festmény elkészítéséhez a „Superman karakterhez” fűződő jogok jogosultjának engedélye nélkül, ebben az esetben arra is jogosult volt-e, hogy az így megalkotott művét kereskedelmi céllal hasznosítsa oly módon, hogy B cég részére ellenérték fejében engedélyt adott arra, hogy borospalackjain címkeként szerepeltesse a festményt?

7. Az ügyben van-e egyéb olyan körülmény, amely a védjegyjogi szempontból problematikusá teszi a borcímekét, illetve annak használatát?

III. A Testület eljárása

A Testület az Iparjogvédelmi Szakértői Testület szervezetéről és működéséről szóló 270/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet), valamint a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.) által meghatározott feladatkörben, valamint szervezeti és eljárási rendben, a tényállásra irányadó jogszabály, a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) alapján alakította ki az alábbiakban kifejtésre kerülő álláspontját.

A jelen szakértői vélemény megállapításai és következtetései a Megbízó által ismertetett tényálláson és a Testület rendelkezésére bocsátott dokumentumokból megismerhető tényeken alapulnak, és csak erre a tényállásra nézve helytállóak.

Ez a szakértői vélemény az ügyben eljáró hatóságokat nem köti.

IV. A Testület álláspontja

1. A Testület elsőként azt vizsgálta meg, hogy a Megbízó által ismertetett tényállás, továbbá a rendelkezésre álló dokumentumok elegendő információt tartalmaznak a feltett kérdések megválaszolásához.

2. A Megbízó az alábbi iratokat bocsátotta a Testület rendelkezésére:

- a Megbízó és jogi képviselője között létrejött általános meghatalmazás;
- a „Superman karakter”, valamint azt megkülönböztető ábrás elemeket bemutató dokumentum;

- a Wikipedia internetes lexikonnak a Superman-ről szóló angol nyelvű szócikke;
- a Wikipedia internetes lexikonnak Joe Suster -ről szóló angol nyelvű szócikke;
- a Wikipedia internetes lexikonnak Jerry Siegel-ről szóló angol nyelvű szócikke;
- a Wikipedia internetes lexikonnak a Superman-ről szóló angol nyelvű szócikke
- a „Superman” közösségi szövédjegynek a Belső Paci Harmonizációs Hivatal (továbbiakban: BPHH) internetes adatbázisából kinyomtatott adatlapja;
- a közösségi ábrás védjegynek a BPHH internetes adatbázisából kinyomtatott adatlapja;
- az „S” ábrás nemzeti védjegynek a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának E-nyilvántartásából kinyomtatott adatlapja;
- a borospalack has,- illetve hátcímkeit ábrázoló fényképek;
- a bornak a honlapról elérhető leírása.

3. A Testület a Megbízó által feltett kérdéseket a rendelkezésére álló dokumentumok figyelembevételével az alábbiak szerint válaszolja meg.

A megbízás első kérdése.

A festményen, illetve a címke bal oldalán található figura grafikai megjelenítése vagyis a jellegzetes „Superman karakter” a rá jellemző kosztümmel és paláttal, mellkasán a pajzzsal, benne a stilizált S-betűvel összetéveszthetőségig hasonló-e a Megbízó közösségi ábrás védjegyéhez, illetőleg a nemzeti ábrás védjegyéhez?

A Vt. 4. §-a (1) bekezdésének b) pontja szerint nem részesülhet védjegyoltalomban a megjelölés, amelyet a fogyasztók összetéveszthetnek a korábbi védjeggel a megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt.

Az összetéveszthetőségig való hasonlóság vizsgálatát az Európai Bíróság C-39/97. számú Canon ügyben hozott előzetes döntése szerint a fogyasztóra gyakorolt összbenyomás alapján kell elvégezni. Az összevetés során meg kell vizsgálni a megjelölések vizuális, fonetikai és konceptuális hasonlóságát, valamint el kell végezni az áruk és szolgáltatások összevetését is.

A Megbízó közösségi védjegye egy erőteljes férfi ábrázolásából áll, aki az izomzatot kiemelő öltözéke felett palástot és térdig érő csizmát visel. A felsőruházatán egy ötszögbe foglalt „S” betű látható. Az ábra fekete-fehér.

A Megbízó nemzeti védjegye egy ötszögbe foglalt „S” betűt tartalmazó ábrából áll, amely szintén fekete-fehér.

A megkeresés mellékeltében szereplő palackcímken egy kék-piros kosztümben ábrázolt erőteljes férfialak látható, mellkasán ötszögbe foglalt „S” betű látható.

Mind vizuális, mind konceptuális szempontból magas szintű hasonlóság látható a védjegyek és a palackcímkeként felhasznált megjelölés között. Az ábrán szereplő férfialak szinte azonos a közösségi védjegyábrával, továbbá a palackcímken szereplő férfialak mellkasán látható „S” ábrázolás közel azonos a védjeggel. A palackcímken látható további ábrás elemek, a háttér, illetve a miskakancsó, továbbá a férfialak-ábrázolás eltérő elemei (bajusz, illetve sarkantyú) önmagukban csekély jelentőséggel bírnak, így az összbenyomás szempontjából nem alkalmasak arra, hogy biztonsággal elhatárolják a megjelölést a korábbi védjegyeiktől.

Mivel a két korábbi védjegy csupán egyetlen betűt tartalmaz, ezért a fonetikai összevetés kevésbé releváns.

A borospalack nyilvánvalóan a borok, valamint az azokhoz kapcsolódó termékek és szolgáltatások körében értelmezhető. A két korábbi védjegy árujegyzéke nem tartalmaz ilyen árukat. Annak ellenére, hogy a megjelölés az összetéveszthetőségig hasonló a védjegyek ábráihoz, az eltérő áruk miatt az összetéveszthetőség veszélye nem állapítható meg.

A megbízás második kérdése.

Jóhírűnek tekinthetőek-e a felsorolt védjegyek, figyelembe véve, hogy a „Superman karakter”, az S-logó és a Superman elnevezés több évtizede ismert Magyarországon, köszönhetően a népszerű – magyar nyelven is kapható – képregényeknek, a televízió-csatornákon vetített filmeknek és rajzfilmeknek, a mozifilmeknek, valamint a magyar piacon jelenlévő jelentős számú merchandising termékeknek (pl. pólók, bögrék, játékgurák, baseball-sapkák)?

A Vt. 4. §-a (1) bekezdésének c) pontja szerint nem részesülhet védjegyoltalomban eltérő áruk, illetve szolgáltatások tekintetében a belföldön jóhírű névet élvező korábbi védjeggyel azonos vagy ahhoz hasonló későbbi elsőbbségű megjelölés, ha annak alapos ok nélkül történő használata a jó hírű védjegy megkülönböztető képességét vagy hírnevét sértően vagy tisztességtelenül kihasználná.

A jogszabályhely szövegéből látható, hogy a jóhírű védjegy erősebb, széleskörű oltalmat biztosít. A megjelöléseknek elegendő csupán hasonlónak lenniük egymáshoz, másrészt pedig eltérő áruk esetében is megvalósulhat az ütközés a korábbi jóhírű védjeggyel. Ugyanakkor, a védjegy jó hírnevének fennállását bizonyítani kell, az nem fogható fel köztudomású tényként. A jóhírű védjegy magasabb szintű oltalmához fűződő jogkövetkezmények továbbá csak abban az esetben alkalmazhatóak, ha a jogszabályban körülírt feltételek egyike megvalósul.

Az Európai Bíróságnak a C-375/97. számú Chevy ügyben hozott előzetes döntése szerint a jóhírűség megállapításánál nem az a feltétel, hogy a védjegy a közönség meghatározott százaléka által váljon ismertté. A szükséges ismeret fokát azzal lehet megállapítani, hogy a korábbi védjegy ismert-e a védjegy által felölelt áruk és szolgáltatások vonatkozásában érintett közönség jelentős része előtt. A vizsgálati szempontok között szerepel továbbá, hogy a védjegynek milyen a piaci részesedése, a védjegyet mióta használják és a védjegy bevezetésére fordított összegek milyen nagyságúak.

A Megbízó által rendelkezésre bocsátott iratok alapján megállapítható, hogy a korábbi védjegyek árujegyzékében szereplő áruk és szolgáltatások tipikus fogyasztói körében a védjegyek közel nyolcvan éve használatban állnak, a használat földrajzi kiterjedése jelentős, több kontinenst ölel fel, továbbá a reklámozásra fordított költségek is vélhetően jelentősek. Mindezek alapján látható, hogy a „Superman karakter” és annak jellegzetes „S” betűábrázolása széles körben ismertek és jó hírnévnek örvendenek. Bár a jó hírnév alátámasztása körében mellékelt iratok elsősorban nem a magyarországi ismertség bizonyítását szolgálták, az iratok együttesen a Megbízó állításaival, a jóhírűség hazai fennállását is igazolják.

A védjegy jóhírűségéből fakadó jogkövetkezmények alkalmazásának további feltétele, hogy a későbbi megjelölés használata a jóhírű védjegy megkülönböztető képességét vagy

hírnevét sértené vagy tisztességtelenül kihasználná. A Megbízó védjegyeivel ellátott termékek – képregények, játékok – elsősorban a gyermekek, illetve a fiatalok számára készülnek. E fogyasztói kör számára az alkoholos termékek forgalmazását jogszabályok tiltják. Mindezek alapján joggal feltételezhető, hogy érdeksérelmet jelentene a Megbízó számára, egyben a jóhírű védjegyeinek hírnevét sértené, ha a védjegyeit alkoholos termékeken tüntetnék fel.

Összefoglalva, a Megbízónak a második kérdésben megjelölt korábbi védjegyei jóhírűnek minősülnek és a jóhírű védjegy oltalmának megsértését jelentheti a borok körében megvalósított – engedély nélküli – használat.

A megbízás harmadik kérdése.

Jogosult-e arra a pincészet, hogy a Megbízót megillető közösségi szóvédjegyet – a Superman megjelölést – a borosüveg hátcímekjén feltüntesse figyelemmel arra, hogy a Megbízó nem adott engedélyt a védjegy bármilyen módon történő felhasználására?

A Vt. 12. §-a (1) bekezdése szerint a védjegyoltalom alapján a védjegyjogosultnak kizárólagos joga van a védjegy használatára.

A Vt. 12. §-ának (2) bekezdése szerint a kizárólagos használati jog alapján a védjegyjogosult bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében használ

- a) a védjeggyel azonos megjelölést olyan árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyek azonosak a védjegy árujegyzékében szereplőkkel;
- b) olyan megjelölést, amelyet a fogyasztók a védjeggyel összetéveszhetnek a megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt; vagy
- c) a védjeggyel azonos vagy ahhoz hasonló megjelölést a védjegy árujegyzékében szereplőkkel nem azonos vagy azokhoz nem hasonló árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, feltéve, hogy a védjegy belföldön jóhírűvével élvez, és a megjelölés alapos ok nélkül történő használata sértené vagy tisztességtelenül kihasználná a védjegy megkülönböztető képességét vagy jóhírűvét.

A Vt. 12. §-a (3) bekezdésének a) pontja szerint a (2) bekezdésben szabályozott feltételek megvalósulása esetén tilos különösen a megjelölés elhelyezése az árun vagy csomagolásán.

A Megbízó közösségi szóvédjegye a „Superman” szóból áll, az oltalom pedig – többek között – kiterjed a nizzai osztályozás szerinti 32. osztályba sorolt italtermékekre, tipikusan üdítőital termékekre, valamint a 43. osztályba sorolt vendéglátás szolgáltatásokra is.

A tényállás szerinti palack hátcímekje tartalmazza a „Superman” szóelemet, ráadásul jól felismerhető helyen, ezért a közösségi védjegy és a megjelölés azonosak.

A borok funkciójukat, értékesítési csatornáikat, valamint a fogyasztói szokásokat is alapul véve – hasonlóan minősülnek a Megbízó szóban forgó védjegyének árujegyzékébe tartozó áruhoz és szolgáltatásokhoz. A korábbi védjegy és a megjelölés közötti hasonlóság eléri az összetéveszthetőség szintjét.

A rendelkezésre bocsátott iratokból nem állapítható meg, hogy a pincészet kért és kapott volna engedélyt a Megbízótól a védjegyhasználatra, ezért a „Superman” védjegy használatára borok körében nem jogosult.

A megbízás negyedik kérdése.

A művészi alkotószabadságnak korlátot szabhat-e harmadik személyek védjegyoltalomhoz fűződő jogainak tiszteletben tartása, avagy a védjegyoltalom korlátját képezheti-e valamely szerző alkotói szabadsága?

A Vt. idézett 12. §-ának (2) bekezdése határozza meg az oltalomból fakadó jogok megsértésének tipikus eseteit. Az ott szereplő szempontok közül kiemelésre érdemes az, hogy gazdasági tevékenység körében kell használni a védjegyet ahhoz, hogy az oltalomból fakadó jogokat megsértsék. Megfordítva a kérdést, amennyiben valaki más védjegyet engedély nélkül, de nem gazdasági tevékenység keretei között használja, akkor nem sérti meg a védjegy oltalmát. A művészi alkotó tevékenység jellemzően nonprofit természetű, ezért az a védjegyoltalmon mint abszolút szerkezetű és negatív tartalmú jogviszonyon kívül áll, következésképpen a védjegyoltalom az alkotói szabadságnak – abszolút értelemben – nem jelenti korlátját. Amennyiben a művész az alkotását gazdasági tevékenység körében értelmezhető módon kívánja hasznosítani, például azzal, hogy egy tömegesen előforduló terméken engedi feltüntetni, abban az esetben a védjegyoltalom megsértése valósulhat meg.

A védjegyoltalom korlátait a Vt. 15. §-ában foglalt szabályok rögzítik. Ezek között a művészi tevékenység explicit módon nem szerepel. Ellenben a fentiekben kifejtett logika alapján látható, hogy nem a művészi tevékenység a meghatározó momentum, hanem az, hogy a védjegyet gazdasági tevékenység körében használják-e vagy azon kívül.

A megbízás ötödik kérdése.

Helytálló-e az a vélemény, hogy a „Superman karakternek” a festőművész által – a védjegyjogosult engedélye nélkül – történő felhasználása jogszerű, a művészi alkotószabadság és önkifejezés eszköze és a festőművész jogosult a festményről készült reprintet harmadik személy részére ellenérték fejében értékesíteni, attól függetlenül, hogy az alkoholos italokon történő felhasználás nem tartozik a képzőművészeti alkotások tipikus felhasználási formái közé?

Ahogy azt a Testület a 4. kérdésre adott válaszában részletesen kifejtette, a védjegynek a festőművész által történő felhasználása abban az esetben jogszerű, ha az kívül esik a gazdasági tevékenység körén. Ugyanakkor, ha a műalkotás – jól felismerhetően – más oltalom alatt álló védjegyet tartalmazza és a művét a szerző hasznosítani kívánja, az a szerzői jogaitól függetlenül a védjegyoltalom megsértését eredményezheti.

A Testület kizárólag iparjogvédelmi jogvitás ügyekben adhat szakvéleményt. A Rendelet 1. §-ának (2) bekezdése szerint e rendelet alkalmazásában iparjogvédelmi jogvitás ügy

- a) a szabadalmi oltalom, a növényfajta-oltalom, a használati mintaoltalom, a formatervezési mintaoltalom, a topográfiaoltalom, a védjegyoltalom és a földrajzi árujelzők oltalma;
- b) a Polgári Törvénykönyv által védett és külön jogszabályok hatálya alá nem tartozó, társadalmilag széles körben felhasználható és közkinccsé nem vált szellemi alkotásokat megillető védelem;
- c) a személyeket a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik (know-how) tekintetében megillető védelem, valamint

d) az a)-c) pontokban említett szellemi alkotások, ismeretek és tapasztalatok tekintetében a tisztességtelen versennyel és a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával szemben a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény rendelkezéseiben biztosított védelem alapján fennálló jogok érvényesítésével összefüggő bármely jogvita.

A fentiek alapján az ötödik kérdés szerzői jogot érintő részeire a Testület hatáskör hiányában nem adhat választ.

A megbízás hatodik kérdése.

Amennyiben a művészi alkotószabadság kiterjed harmadik személy védjegyének engedély nélküli felhasználására, kiterjed-e ez a jog az így megalkotott mű kereskedelmi célú hasznosítására is a védjegyjogosult engedélye nélkül? Azaz, amennyiben a tisztelt Szakértői Testület álláspontja szerint a festőművész jogosultan használta fel társaságunkat megillető védjegyekkel összetéveszthetőségig hasonló megjelöléseket a festmény elkészítéséhez a „Superman karakterhez” fűződő jogok jogosultjának engedélye nélkül, ebben az esetben arra is jogosult volt-e, hogy az így megalkotott művét kereskedelmi céllal hasznosítsa oly módon, hogy a B cég részére ellenérték fejében engedélyt adott arra, hogy borospalackjain címkéként szerepeltesse a festményt?

Iparjogvédelmi jog léte önmagában nem lehet akadálya a művészi alkotószabadságnak, így különösen nem valamely szerzői mű létrehozásának. Ugyanakkor a szerzői mű kereskedelmi célú felhasználása egyértelműen gazdasági tevékenység körében történő felhasználást jelent. Ha a műalkotás olyan védjegyet – vagy ahhoz az összetéveszthetőségig hasonló – megjelölést tartalmaz, amelynek használatára a szerző nem kapott engedélyt a jogosulttól és a műalkotást a gazdasági tevékenység körében hasznosítják, akkor az a 4. kérdésre adott válaszban szereplő okok miatt a védjegyjog megsértését eredményezi.

A megbízás hetedik kérdése.

Az ügyben van-e egyéb olyan körülmény, amely a védjegyjogi szempontból problematikusá teszi a borcímkét, illetve annak használatát?

A Rendelet 8. §-ának (1) bekezdése szerint a Szakértői Testület a feltett kérdések és benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét és nem idézhető. Szükség esetén azonban további adatok szolgáltatását kérheti a megkereső bíróságtól vagy hatóságtól, illetve a megbízótól.

A kérelemben feltett kérdések és a megbízáshoz mellékelt bizonyítékok alapján feltárható tényállás fényében nem azonosítható olyan körülmény, amely védjegyjogi szempontból – a korábbi kérdésekre adott válaszokon túl – problematikusá tenné a palackcímke használatát.